

Edmund Jankowski

Pracownia Edytorstwa i Dokumentacji Literatury XIX w. w latach 1976-1980

Biuletyn Polonistyczny 23/4 (78), 105-111

1980

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

3. "Książka w Warszawie w XVII wieku"

Praca indywidualna, wykonana (K. Korotajowa).

Ewentualne przygotowanie części do druku.

4. "Przywileje drukarzy, księgarzy i introligatorów XVII wieku"

Praca indywidualna (K. Korotajowa).

Zbiór źródeł do dziejów książki polskiej w XVII wieku.

(Analogiczna praca dla XVII wieku powstaje we Wrocławiu.)

Powstaje na marginesie prac nad "Drukarzami". (Termin ukończenia: 1986 r.)

Mgr Władysław Korotaj

p.o. kierownika Pracowni

**Pracownia Edytorstwa i Dokumentacji Literatury XIX w.
w latach 1976—1980**

Pracownia zatrudnia na etatach 10 pracowników (w tym 3 naukowo-badawczych, 3 dokumentalistów dyplomowanych, 4 naukowo-technicznych, 5 magistrów, 4 doktorów, 1 profesora), kierownikiem jest od r. 1966 prof. Edmund Jankowski, sekretarzem - dr Cecylia Gajkowska. Pod opieką Pracowni znajduje się w Warszawie kartoteka bibliografii retrospektywnej literatury polskiej XIX i XX w. (do r. 1939), zainicjowana i do r. 1953 prowadzona przez doc. dra Adama Bara w Krakowie, licząca obecnie około 1 miliona fiszek. Z kartoteki tej korzysta rocznie przeciętnie około 400 czytelników (są to pracownicy naukowcy, pisarze, redaktorzy wydawnictw, magistranci posiadający odpowiednie polecenia profesorów itp.). Do stałych użytkowników kartoteki należą także autorzy i redaktorzy wielkich serii bibliograficznych

i dokumentacyjnych, takich jak "Nowy Korbut", "Polski Słownik Bibliograficzny", "Polska Bibliografia Literacka" i in.

A) Główne zadania Pracowni w zakresie dokumentacji literackiej

1) "Słownik Pseudonimów Pisarzy Polskich"

W pracy nad "Słownikiem Pseudonimów" bierze udział sześciu członków Pracowni Edytorstwa i Dokumentacji, czterech z innych Pracowni IBL, jeden z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, a także kilka osób zatrudnionych na pracach zleconych. W wyniku kilkuletniej pracy zebrano obszerne materiały pseudonimowe ze wszystkich okresów literatury polskiej, które podzielono na dwie zasadnicze grupy: pseudonimów rozwiązanych i nie rozwiązanych. Do "Słownika" wejdą wyłącznie pseudonimy z grupy pierwszej, tj. te, których nosiciele udało się co najmniej hipotetycznie ustalić - na podstawie dotychczasowego stanu badań i w wyniku poszukiwań własnych zespołu autorsko-redakcyjnego. Co do pseudonimów nie rozwiązanych, są one gromadzone w kartotekach - udostępnianych czytelnikom. Niektóre z nich zostały rozszyfrowane dzięki pomocy korzystających.

"Słownik" jest redagowany według zasad obowiązujących we współczesnej pseudonimografii. Będą w nim zgromadzone pseudonimy wszystkich rodzajów: od "klasycznych" postaci nazwiskowych i kryptonimicznych aż po grafonimy i rebusy. Założenia programowe "Słownika" sformułowano w r. 1970 w książce zbiorowej pt. "Dokumentacja w badaniach literackich". Zostaną one omówione również we wstępie do "Słownika", w którym znajdzie się także podstawowa bibliografia, wykaz skrótów itp.

Pierwsza część "Słownika" przyniesie alfabetyczny wykaz około 60 tysięcy pseudonimów rozwiązanych, których znakomita większość otrzyma dokładną lokalizację: będzie wskazana data,

miejsce, w którym dany pseudonim występuje, oraz źródła, na podstawie których pseudonim został rozwiązany. W miarę potrzeby hasła pseudonimowe otrzymają odnotację dotyczącą budowy pseudonimu, jego pochodzenia itp. Druga część "Słownika" będzie zawierała alfabetyczny wykaz około 16 tysięcy nazwisk autorów-nosicieli pseudonimów, z podaniem ich dat biograficznych (jeżeli uda się je ustalić), metryki literackiej, wreszcie wykazu pseudonimów używanych przez danego pisarza, wyliczonych w układzie alfabetycznym. Pionierski na polskim terenie słownik Bara zarejestrował ponad 6 tysięcy autorów i ponad 11 500 haseł pseudonimowych.

Praca nad "Słownikiem Pseudonimów" na obecnym etapie jest zorganizowana w ten sposób, że cały materiał pseudonimowy, rozdzielony według epok pomiędzy współpracowników, poddaje się krytycznej analizie i po weryfikacji redaguje hasła. Redaktorem naczelnym "Słownika" jest prof. dr Edmund Jankowski, sekretarzem - dr Dobrosława Świerczyńska. Funkcje redaktorów odpowiedzialnych - według stanu z 30 VI 1980 r. - pełnią:

- literatura staropolska - doc. dr hab. Tadeusz Witczak, współpracowniczka mgr Ewa Szymczak

- oświecenie - doc. dr hab. Elżbieta Aleksandrowska

- romantyzm - dr Cecylia Gajkowska

- pozytywizm - dr Dobrosława Świerczyńska

- Młoda Polska - dr Jan Józef Lipski, współpracowniczki: mgr mgr Elżbieta Modrzewska, Barbara Marzęcka (od dn. 1 X 1979 r., na miejsce mgr Zofii Biłek-Dąbrowskiej, która wyjechała za granicę), ponadto w pierwszym półroczu 1980 r. mgr Wanda Roszkowska-Sykałowa.

- współczesność - dr hab. Jadwiga Czachowska, współpracowniczki: mgr mgr Jadwiga Kaczyńska, Maria Kotowska, Urszula Piotrowska.

Prace redakcyjno-autorskie zbliżają się do końca. Niektóre działy (romantyzm, pozytywizm) już ukończyły zbieranie materiałów kartotekowych, dokonując obecnie ich melioracji i rozpoczynając sporządzanie maszynopisów pierwszej redakcji.

Na zebraniach Pracowni omawia się wyniki pracy, rozwiązuje wątpliwości nasuwające się w trakcie redagowania haseł. Na kilku zebraniach poddano szczegółowej analizie znaczną część haseł działu romantycznego, który jako pierwszy ukończył opracowanie pierwszej redakcji maszynopisu.

W r. 1981 prace redakcyjno-autorskie wszystkich działów "Słownika" powinny być zakończone i po sporządzeniu maszynopisów sukcesywnie przekazywane do recenzentów, którymi będą badacze poszczególnych epok literatury oraz specjaliści w zakresie dokumentacji. Po recenzjach zostaną wprowadzone niezbędne poprawki, dokona się scalenia materiałów w ciągi alfabetyczne i "Słownik" zostanie przekazany do druku. Przedłużanie się pracy - poza wypadkami losowymi - wynika ze szczupłości kadry specjalistów, którzy równocześnie uczestniczą w innych ważnych, długofalowych i terminowych pracach w zakresie dokumentacji.

2) "Kronika życia i twórczości Adama Mickiewicza"

Prace nad kolejnym tomem "Kroniki", obejmującym lata 1829-1832, prowadzi dr Krystyna Czajkowska, która w okresie sprawozdawczym oprócz kwerend w bibliotekach polskich dokonała kwerend w bibliotekach i archiwach NRD oraz Francji. Zakończenie zbierania materiałów przewiduje się na rok 1884, redakcję tekstu - w roku następnym.

3) "Nowy Korbut"

Dwie członkinie Pracowni przygotowują dla "Nowego Korbuta" monografie bibliograficzne z działu romantyzmu.

a) Tom X - "Adam Mickiewicz" - autorka, mgr Wanda Roszkowska-Sykałowa, sporządziła maszynopis bibliografii podmiotowej za lata 1817-1828 oraz wydań zbiorowych i wyborów utworów (razem około 800 stron), ponadto opracowała kartotekę przekładów utworów Mickiewicza (236 pozycji bibliograficznych). Ukończenie całości pracy przewiduje się na rok 1983.

b) Tom XI - "Juliusz Słowacki" - autorka, dr Halina Gacowa, sporządziła maszynopis bibliografii podmiotowej, liczący około 600 stron. Ukończenie całej pracy przewiduje się na rok 1981.

B) Prace edytorskie

1) Edycja listów Henryka Sienkiewicza

Pełną edycję listów Sienkiewicza, zainicjowaną przez prof. Juliana Krzyżanowskiego, realizuje mgr Maria Bokszczenin, która po przeprowadzeniu odpowiednich kwerend i sporządzeniu zestawień bibliograficznych przygotowała do druku I tom listów, wydany w dwóch woluminach w PIW-ie w r. 1977. Listy te, ułożone w porządku alfabetycznym według nazwisk adresatów (od A do J), zostały opatrzone komentarzem. Część wstępów wyszła jeszcze spod pióra prof. Krzyżanowskiego. Większe zespoły listowe adresowane są m.in. do: Konrada Dobrskiego, Franciszka i Marii Ejsmondów, Dionizego Henkiela, Mścisława Godlewskiego. W opracowaniu jest tom II, który przyniesie ponad 600 listów Sienkiewicza do Jadwigi Janczewskiej.

2) Edycja listów Elizy Orzeszkowej

W Archiwum Elizy Orzeszkowej Edmund Jenkowski kontynuuje pracę nad pełną edycją listów Orzeszkowej. W styczniu 1977 r. (z datą grudniową roku poprzedniego) ukazał się tom VIII "Listów zebranych", zawierający ponad 400 listów do 79 adresatów,

którymi są pisarze i ludzie nauki, wśród nich: Henryk Sienkiewicz, Jan Baudouin de Courtenay, Wilhelm Feldman, Zenon Przesmycki, Piotr Chmielowski, Maryla Wolska. Podobnie jak w poprzednich tomach tej edycji, listy opatrzone są komentarzami, wstępy charakteryzują stosunki Orzeszkowej z poszczególnymi adresatami. W druku, jako tzw. pozycja poślizgowa z roku ubiegłego, znajduje się tom IX "Listów zebranych", zawierający bez mała 500 listów do 21 przyjaciół i znajomych, wśród nich do: Konstantego Skirmuntta, Juliana Łukaszewskiego, Apolonii Makowskiej, Nikodema Erazma Iwanowskiego. W przygotowaniu - tom X "Listów".

3) Edycja "Pism wszystkich" Aleksandra Fredry

Po zgonie prof. Stanisława Pigonia prace nad tą edycją kontynuuje jego współpracowniczka, dr Krystyna Czajkowska, która w r. 1976 wydała, jako tom XIV "Pism wszystkich", korespondencję Fredry (opracowaną wraz z Pigoniem). Ukończona została korekta XV, ostatniego, tomu.

C) Prace pozaetatowe (związane z profilem Pracowni)

Członkowie Pracowni, którzy w ciągu długiego stażu pracy w pionie dokumentacyjnym Instytutu zdobyli poważne kwalifikacje teoretyczne i praktyczne, podejmują ponadto - w ramach prac pozaetatowych - różne badania z zakresu szeroko pojętej dokumentacji naukowej. M.in. dr Dobrosława Świerczyńska uzyskała w r. 1978 doktorat na podstawie rozprawy pt. "Polski pseudonim literacki". Temat tej rozprawy zainteresował autorkę w trakcie prac nad "Słownikiem Pseudonimów Pisarzy Polskich". Rozprawa ta, wypełniająca jedną z luk w naszej literaturze naukowej, jest przewidziana do druku. Ta sama autorka opublikowała także kilka artykułów poruszających zagadnienia z pogranicza pseudonimografii i historii literatury oraz bibliografię do "Nowej księgi przysłów polskich".

Dr Cecylia Gajkowska ukończyła pracę nad bibliografią opracowań dotyczących prasy polskiej od czasów najdawniejszych do r. 1939 i ma poważnie zaawansowaną bio-bibliografię Teofila Lenartowicza.

Mgr Maria Bokszczanin - wraz z red. Haliną Geber - zebrała bibliografię do "Dziejów literatury polskiej" Juliana Krzyżanowskiego oraz - z modyfikacjami - do angielskiego przekładu tego dzieła, sama zaś wykonała wiele prac edytorskich nad "Szkicami folklorystycznymi" (1980) i nowym wydaniem "Paralel" tegoż autora.

Mgr Wanda Roszkowska-Sykałowa jest współpracowniczką "Rocznika Literackiego", dla którego od r. 1974 zestawia dziennik życia literackiego.

Interesujące inedita epistolarne polskie i francuskie zostały ogłoszone przez dr Krystynę Czajkowską (nieznany list Mickiewicza) oraz dr Halinę Gacową (listy Ch. de Montalemberta do adresatów polskich, opracowane wraz z prof. Jerzym Parvim).

Ponadto członkowie Pracowni współpracują ze "Słownikiem Pisarzy Polskich" redagowanym przez prof. Jarosława Maciejewskiego (dr H. Gacowa, mgr W. Roszkowska-Sykałowa), z "Polskim Słownikiem Biograficznym" (liczne biogramy pióra dr C. Gajkowskiej), opracowują noty do "Biuletynu Polonistycznego" i in.

— Prof. dr Edmund Jankowski

Pracownia Dokumentacji Literatury Współczesnej

Zadaniem Pracowni (utworzonej w 1966 r.) jest prowadzenie prac bibliograficznych, biobibliograficznych i faktograficznych, tworzących szeroko pojętą dokumentację literatury i polskiego